

بانویی فراتر از دارایی و مقام؛ راز کمال حضرت خدیجه(س)

نهمین گفتار از سلسله مباحث نبوی را در حالی پیش رو داریم که یاد و نام یکی از درخشان‌ترین چهره‌های صدر اسلام، یعنی حضرت خدیجه کبری(س)، بیش از همیشه جان و دل را متوجه خود می‌سازد.

نهمین گفتار از سلسله مباحث نبوی را در حالی پیش رو داریم که یاد و نام یکی از درخشان‌ترین چهره‌های صدر اسلام، یعنی حضرت خدیجه کبری(س)، بیش از همیشه جان و دل را متوجه خود می‌سازد. بانویی که نه تنها همسر وفادار حضرت محمد(صلی الله علیه وآله)، بلکه پشتوانه‌ای استوار برای رسالت الهی در دشوارترین سال‌های آغازین بعثت بود و نامش با صبر، ایمان، ایثار و بصیرت در تاریخ اسلام ماندگار شده است. در آستانه سالروز رحلت این بانوی بزرگ، شایسته است بار دیگر به زندگی، منش و مجاهدت‌های خاموش اما اثرگذار او بنگریم؛ مجاهدت‌هایی که در کنار پیامبر خدا، به ویژه در سال‌های سخت محاصره در شعب ابی طالب، نقشی تعیین‌کننده در تثبیت پایه‌های دعوت اسلامی ایفا کرد.

درس 8

خبرگزاری ایکننا، سلسله درس گفتار رضانی با عنوان پای سخن رسول(ص)، را با بیان عبدالحسین طالعی، استاد دانشگاه، پژوهشگر و نویسنده تهیه کرده است تا در قالبی کوتاه و منظم، نکاتی از سیره، اخلاق و درس‌های زندگی پیامبر اکرم(ص) را مرور کند. آنچه در این مجال تقدیم می‌شود تلاشی است برای تأملی کوتاه در عظمت روحی و جایگاه والای حضرت خدیجه(س)؛ بانویی که انتخابش بر پایه حقیقت و کمال بود، نه ظاهر و مال، و وفاداری‌اش تا واپسین لحظات زندگی، جلوه‌ای بی‌بدیل از ایمان و عشق الهی را به نمایش گذاشت. در ادامه بخش نهم این درس گفتار را می‌خوانیم و می‌بینیم:

«السلام علیک یا رسول الله»

نهمین بخش از این سلسله گفتارهای نبوی در زمانی تقدیم حضور عزیزان می‌شود که در آستانه رحلت جانشوز حضرت خدیجه کبری(سلام الله علیها) هستیم؛ که بنابر نقل‌های تاریخی، روز دهم ماه رمضان بوده است.

جایگاه حضرت خدیجه(س) به عنوان مهم‌ترین و وفادارترین همسر رسول خدا(صلی الله علیه وآله) در میان همسران ایشان و به عنوان مدافعی بزرگ از پیامبر(ص) در آن روزهای بسیار بحرانی مکه - به ویژه در سه سال محاصره سنگین در شعب ابی طالب - از یک سو و از سوی دیگر اینکه ایشان مادر گرامی حضرت زهرا(سلام الله علیها) هستند و به تعبیری مادر بزرگوار همه ائمه معصومین(علیهم السلام) - غیر از امیرالمؤمنین(علیه السلام) - این جایگاه والا را می‌طلبد که گفت وگویی کوتاه درباره حضرت خدیجه(س) داشته باشیم.

ملاحظه بفرمایید؛ از قدیم رسم بر این بوده و هنوز هم چنین است که بانویی که از نظر مالی بسیار توانمند است - بانویی که خود تاجر بوده، کاروان‌های تجاری داشته، سفرهای تجاری به نقاط مختلف انجام می‌داده و کارمندی داشته و به تعبیر امروز، دفتر تجاری مفصلی داشته است - طبیعتاً و عرفاً گفته می‌شود که در ازدواج باید با کسی هم کفو و هم ردیف خود باشد. معمولاً «کفویت» را در مسائل مالی می‌بینند یا در فضای قبیله‌ای آن روز، مردی که می‌خواست با چنین بانویی ازدواج کند، یا باید از نظر مالی قوی می‌بود، یا از قبیله‌ای مهم و نامدار، خلاصه‌ی «نامی» می‌داشت یا «نانی».

اما رسول خدا(صلی الله علیه وآله) زمانی به خواستگاری حضرت خدیجه(س) رفتند که نه «نامی» به آن معنا داشتند - چراکه هنوز در آغاز نبوت بودند یا حتی پیش از بعثت که امر نبوت هنوز آشکار نشده بود - و نه «نانی»؛ زیرا از نظر مالی بسیار ساده و در ظاهر فقیرانه زندگی می‌کردند، هرچند امانتدار سرمایه‌های عمومی بودند و از آن برای خود استفاده شخصی نمی‌کردند.

نکته نخست در عظمت و کمال حضرت خدیجه(س) این است که به جای توجه به دارایی رسول خدا(ص)، به کمالات ایشان نظر کردند. همین توجه به کمالات رسول خدا(ص) و پذیرش این وصلت، خود اولین نشانه عظمت روحی این بانوی گرامی است.

در جلسات گذشته عرض کردم که برخی از کمالات رسول خدا(ص) یا یاران خاص ایشان را زمانی بهتر می‌توان شناخت که موقعیت‌های مشابه را در دیگران مقایسه کنیم. ممکن است بانویی به خاطر کمالات مردی تن به چنین ایثاری بدهد و با او ازدواج کند، اما پس از گذشت مدتی، سختی‌ها، فقر، محاصره و مشکلات فراوان را تاب نیاورد و جدا شود. این امر از نظر طبیعی قابل تصور است؛ بگویند نتوانستم تحمل کنم و جدا شوم.

اما حضرت خدیجه(س) نه تنها تحمل کردند، بلکه به نیکوترین وجه تحمل کردند؛ هم دارایی خود را در راه رسول خدا(ص) خرج

کردند، هم مدافع ایشان بودند، هم مروج دعوت ایشان و هم در میان بانوان مکه به ترویج پیامبر(ص) پرداختند. متأسفانه باید عرض کنم که منابع تاریخی ما نقش بانوان را چندان جدی نگرفته اند و بانوان غالباً نیمه پنهان تاریخ بوده اند. از این رو، آن مقدار از جهاد حضرت خدیجه(س) در ترویج و دفاع از رسول خدا(ص) - به ویژه در میان بانوان و در پاسخ گویی به شبهات - کمتر در تاریخ منعکس شده است.

اما همین مقدار که در روایتی صحیح آمده است که جبرئیل بر رسول خدا(ص) نازل شد و عرض کرد که خدای علی اعلی به حضرت خدیجه(س) سلام می رساند، خود دنیایی عظمت را نشان می دهد. در میان این همه انسان غیرمعصوم - غیر از پیامبر و امام - و در میان بانوانی که کمتر دیده می شدند، اینکه خدای متعال به بانویی سلام برساند، عظمت روحی او را آشکار می کند و خود دنیایی سخن در بر دارد.

همچنان که ائمه اطهار(علیهم السلام) احترام فراوانی برای این جده بزرگوار قائل بودند. برای نمونه، امام حسین(علیه السلام) در روز عاشورا، هنگامی که فضائل و عظمت های خویش را برای آن جماعت اشقیاء برمی شمردند، یکی از افتخارات خود را این می دانستند که فرمودند: «آیا در میان شما کسی هست که فرزند خدیجه کبری(س) باشد؟» این خود نشان دهنده جایگاه بلند آن بانوست.

همین ها برای درک عظمت حضرت خدیجه(س) کافی است. دست کم می توانیم در این ماه رمضان، در قرائت قرآن خود، ثواب تلاوت را به حضرت خدیجه(س) اهدا کنیم؛ به پاس سهم بزرگی که در رسیدن این دین و این حقایق والا به ما داشته اند.

امیدوارم با ظهور حضرت بقیه الله الاعظم(عجل الله تعالی فرجه الشریف) و بیانات حکمت آمیز ایشان، شأن و مقام و منزلت حضرت خدیجه(س) را بیش از آنچه تاکنون فهمیده ایم - و بیش از آنچه ائمه اطهار(ع) بیان فرموده اند - درک کنیم و از شفاعت این بانوی گرامی بهره مند شویم، ان شاءالله.